

Til

Miljødirektoratet

Vår dato: 18.11.2024

Innspill til faglig grunnlag for forvaltningsplanene for havområdene i periode 2024-2027

Tusen takk for invitasjon til dette innspillsmøtet. Det planlagte arbeidet med faggrunnlaget, samt de justeringene som er gjort for å involvere næringen, slik det er presentert i dag, er svært positivt og lovende. På vegne av Sjømat Norge, NHO, Norsk Industri og Biomarint Forum setter vi veldig pris på muligheten til å presentere vårt samlede syn på behov og forventninger til det faglige grunnlaget for havområdene.

Oppsummering av innspill:

- Nye havnæringer bør være en satsning i kunnskapsgrunnlaget for neste forvaltningsplan.
- Havbruk til havs starter med blanke ark, og må utvikles med helhetlige planer for arealbruk og produksjon i større områder.
- Økosysteminteraksjoner for havbruk til havs må vektlegges i det faglige grunnlaget.
- Samarbeid mellom myndigheter og næring i tidlig fase er nøkkelen til suksess.

Interessen for næringsaktivitet i planområdet øker og preges nå av flere nye aktører. I den kommende perioden vil faggrunnlaget danne et viktig fundament for utvikling, verdiskapning og samarbeid. Flere næringer vil være interessert i de samme områdene, eller bli berørt av nye aktiviteter. Samtidig gir dette også nye muligheter. Med aktiv involvering av næringen kan vi fremme synergier, sikre en mer effektiv arealbruk og legge til rette for god sameksistens, særlig med fiskerinæringen. Gjennom godt samarbeid kan vi redusere konflikter, sikre bærekraftig bruk av ressursene og styrke havøkonomiens totale verdi. For en helhetlig havforvaltning er det derfor viktig at vi etablerer aktive samarbeidsfora med aktørene allerede i startfasen. Vi håper planen for involvering av næringen legger til rette for denne typen samhandling, og vi ser frem til å bidra i arbeidet.

En viktig ny næring i planområdet vil være havbruk til havs. Både næringsaktører og myndigheter har i 10 år jobbet med å realisere havbruk til havs. Fremdriften i dette arbeidet er fint beskrevet i tidligere kunnskapsgrunnlag. Nå er arbeidet med etablering av havbruk til havs kommet så langt at aktiviteten må få en tydeligere plass i forvaltningsplanene, med en oppdatert tilnærming til faggrunnlaget.

For å lykkes er det avgjørende å etablere en felles forståelse av hva slags næringsaktivitet havbruk til havs er. Tidligere har fokuset vært tett knyttet til teknologivalg. Basert på erfaringene i det kystnære havbruket var fokuset å få utviklet en teknologiplattform, som oppdrettsaktører

kan ta i bruk. Behovet for areal og rammene for økosysteminteraksjoner ble forstått med enkeltanlegg som utgangspunkt. Som det ble formulert i laksetildelingsforskriften: «*Tillatelsen skal knyttes til én bestemt lokalitet og ett bestemt akvakulturanlegg*». Bilder av store konstruksjoner med kapasitet til å holde opp mot 20.000 tonn fisk har gitt inntrykk av at havbruk til havs representerer en mer intensiv drift en det vi kjenner fra oppdrett langs kysten.

I dag jobber vi med utvikling av havbruk til havs basert på en helt annen filosofi. Vi begynner med blanke ark og legger vekt på helhetlige planer for større områder. Dette gir oss en unik mulighet til å forebygge utfordringer som det kystnære havbruket har møtt. Dette betyr prosjekter med større areal der biosikkerhet og økosystemenes bæreevne gir rammene for utbygging og drift.

Arealenes egnethet for oppdrettsfiskens levested og de økosystemtjenestene som kan benyttes i disse områdene, utgjør det grunnleggende ressursgrunnlaget for havbruk til havs og må avklares på forhånd. Arealtildeingen må ta særlig hensyn til fiskerinæringen, herunder reproduksjonen i havet og at fiskeflåten ikke fortrenses fra sine fiskefelt.

I gjeldende forvaltningsplan ser vi at myndighetene anerkjenner havets rolle i utviklingen av norsk matproduksjon. Havet er en del av løsningen på globale utfordringer, som matsikkerhet og klimaendringer. Samtidig ser vi et skifte. Bruken av havområdene har tradisjonelt vært knyttet til fiske, transport og petroleum, men nye næringer som havbruk til havs, havvind og en eventuell åpning for havbunnsmineraler trenger også plass. Derfor bør disse nye næringene være en prioritet i arbeidet med kunnskapsgrunnlag for neste forvaltningsplan.

Forslag til satsninger er blant annet:

- Marine grunnkart for Norske havområder, hvor det startes med kartlegging i de aktuelle områdene for havbruk til havs.
- Et langsiktig program for måling av miljøparametere i havområdene, med tilstrekkelig målestasjoner for å muliggjøre gode analyser for klimaendringers påvirkning på økosystemet, muligheter for oppdrett nye områder, samt sikre bærekraftig fiskeriforvaltning.

Sjømatnæringen har aktivitet både innenfor og utenfor de havområdene som forvaltningsplanen gjelder for. Så langt har det for havbruk sin del vært naturlig å referere til den eksisterende aktiviteten i det kystnære havbruket.

Når havbruk til havs nå blir realisert med de første utlysningene i starten av 2025, er det avgjørende at det videre arbeidet med faggrunnlaget og fremtidige forvaltningsplaner prioriterer aktiviteten innenfor planområdet og tydelig skiller mellom det kystnære havbruket og havbruk til havs. Oppstart av havbruk i nye områder gir en unik mulighet til å lære av utfordringene i det kystnære havbruket. Mange av disse utfordringene kan forebygges gjennom god planlegging og solid sikkerhetsstyring.

Havbruk til havs må forstås på sine egne premisser, og for at næringen skal lykkes, er det nødvendig med klare og forutsigbare rammer. Dette innebærer:

- Samarbeid mellom myndigheter og næring om ressurskartlegging
- Helhetlige planer for større areal og tilrettelegging for prosjekt med tilstrekkelige rammer
- God dialog mellom myndigheter og aktører som har fått forhåndstilsagn om utarbeidelse av plan for utbygging og drift
- Samarbeid om etablering av sterk sikkerhetsstyring for mennesker, fisk og ytre miljø.

Overordnet konsekvensvurdering for havbruk til havs er allerede gjennomført. Nå må prosjektspesifikke konsekvensvurderinger bygge videre på denne, med innhenting av ny kunnskap og som svarer ut de problemstillinger som er blitt reist.

Et utvidet samarbeid mellom myndigheter og næring vil bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget. Staten trenger dette for god arealdisponering og åpning av områder, mens næringen trenger det for å planlegge og gjennomføre utbygging og drift.

Relevante data som aktørene samler inn gjennom prosjektene bør deles med myndighetene, for eksempel gjennom Mareano-programmet. Dette vil styrke arbeidet med forvaltningsplanene, da et oppdatert kunnskapsgrunnlag er en forutsetning for god sameksistens.

Til slutt må vi anerkjenne økosystemtjenestenes rolle i havbruk til havs. Disse tjenestene er samfunnets ressurs som aktørene benytter. Den mest åpenbare innsatsfaktoren er at fauna på bunnen og i vannsøylen omsetter organisk materiale og næringsalter. Det bør skilles mellom økosystemtjenester som innsatsfaktorer i produksjon og økosystempåvirkninger der produksjonen innebærer en risiko for ytre miljø. Påvirkning må overvåkes og dokumenteres gjennom aktørens sikkerhetsstyring. I det videre arbeidet med faggrunnlaget til forvaltningsplanene bør en gå mer inn på det aktuelle kunnskapsgrunnlaget for å vurdere økosysteminteraksjoner for havbruk til havs.

Dette gjelder også for særlige verdifulle og sårbare områder, hvor forvaltningsplanene fastslår at det ikke skal innføres direkte begrensninger på næringsaktivitet, men vise særskilt aktsomhet i disse områdene, slik at områdenes økologiske integritet ikke blir truet.

Takk for oppmerksomheten, og vi ser fram til det videre arbeidet!

Vennlig hilsen
Sjømat Norge